

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/94881,Operacja-polska-NKWD-1937-1938-czyli-preludium-do-Katynia.html>
03.03.2026, 23:15

„Operacja polska” NKWD 1937-1938, czyli preludium do Katynia?

IPN Gdańsk zaprasza na prelekcję i prezentację online.

„Operacja polska” NKWD, przeprowadzona w okresie Wielkiego Terroru w Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich, jest bez wątpienia jedną z największych zbrodni o znamionach ludobójstwa w historii Europy XX w.

Na mocy rozkazu nr 00485 z 11 sierpnia 1937 r., wydanego przez ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS Nikołaja Jeżowa, pod rzekomym zarzutem przynależności do Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) prowadzącej rzekomo działalność szpiegowsko-wywrotową na rzecz Polski represjonowano nie mniej niż 139 835 osób, z czego zamordowano – najczęściej strzałem w tył głowy – nie mniej niż 111 091. Zdecydowaną większość ofiar „operacji polskiej” NKWD stanowili Polacy, ale wśród represjonowanych znaleźli się też Rosjanie, Ukraińcy, Białorusini, Żydzi i przedstawiciele innych grup narodowych i etnicznych zamieszkujących ZSRS. Dodatkowo, na podstawie rozkazu nr 00486 z 15 sierpnia 1937 r., wydanego również przez Nikołaja Jeżowa, represjom poddano żony i dzieci skazanych „zdrajców Ojczyzny”.

Do ludobójstwa doszło dwa-trzy lata wcześniej, zanim nastąpił Katyń.

– W Zbrodni Katyńskiej widać wyraźny, bardzo czytelny cel – całkowite pozbawienie Narodu Polskiego zdolności do odbudowy wolnego państwa. Wstępem do tej zbrodni była dwa lata wcześniejsza, faktycznie rasistowska, antypolska operacja zgładzenia przez NKWD bardzo znacznej części Polaków obywateli Związku Sowieckiego, gdy od sierpnia 1937 roku do listopada 1938 roku wymordowano co najmniej sto kilkadziesiąt tysięcy naszych rodaków – mówi prof. Mirosław Golon, dyrektor IPN Gdańsk.

Zapraszamy na prelekcję i prezentację online przygotowaną przez Artura Chomicza z Oddziałowego Biuro Edukacji Narodowej IPN Gdańsk.

Jednocześnie zachęcamy do odwiedzenia portalu www.operacja-polska.pl, który został przygotowany we współpracy z Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia. Zamieszczono na nim m.in. relacje świadków, filmy dokumentalne, artykuły

popularnonaukowe, dokumenty z sowieckich archiwów, kalendarium zbrodni, mapę miejsc pamięci, a także bazę ofiar – Instytutowi zależy na udokumentowaniu z imienia i nazwiska możliwe jak największej liczby osób rozstrzelanych w ramach „operacji polskiej” NKWD.